

15. aastapäät.

Ühtt nummer 12 kop.

Meie Mats

Nr. 80.

Laupäeval, 27. (11. märtsil) weebruaril 1916.

Nr. 80.

Sahinguwäljalt.

18. j. lauae polgu muusikakoor.

Dige pärija.

Charles Edward Price roman.

(Järg 6.)

Rümmes peatükk.

Robert Tremont istus oma töötoas ja lõpetas praegu liht kirja. Kici oli advokadile, ja ta päris selles järele, kui kaugelt salapolitseinist oma uurimistes jõudnud on. Ta oli pisut kärstusks läinud, sest üks nädal weeres teise järele, ilma et selgus, kumb nendest tahest depojast see dige on.

Salajas lootis ta, et Bob see on, sest ta oli teda tema avaliku, ausa ja lõbusa loomu pärast armastama hakanud, sellepooolest oli tal kindel nõu Robertit, kui selgub, et see tema depong on, pärijaks nimitada, kuigi Robert ise temale isearanis meele järele ei olnud, aga ta tahis erapooletult talitada.

See wanaherra oli uhte selle peale, et ta omale tiilgi ette heita ei tarwitse, et ta kunagi ülekohut olets teinud.

Koputamine uhte peale segas teda järeldõtemises. Bob astus sisse.

„Wabanda, onu ma ei sega sind ometi?“

„Ei, sa trehwafid parajal ajal, ma olen just praegu oma tööga walmis. Istu, mu pois!“

„Juba jälle aga istu,“ ütles Bob n. l. haka ohkamisega „Sgawuse pärast istusiu juba terve ennelduuse raam aukogu toas ja lugesta. Ma soowitsiu, et jälle tööda wõitum, tegemuse ta oiet muutub mul pitapeale juba wäijakannatamataks ja ajab meelt heitma.“

„Niipea kui selgunud on, kumb teisest see dige on, on teie ula-elul lõpp peal.“

„See on ka minul selge, aga mis saab siis sellest teisest, kellel eesõigust ei ole sinu pärijaks saada.“

Wanaherra waatas oma depojale warjamatat imestusega otsa. Olets Robert selle küsimuse ette pannud, poleks ta imestanud. Aga Bobi poolt poleks ta sellest aru saanud. Kuna aga see noormeestemale meeldis, wastas ta rahulikult, ilma et oma tusta wälja paista olets lastnud.

„Noh, igatahes aitaksin ma teid ees, annaksin temale suurema kapitali tarwitada. Enesestki mõista, ei tohiks ta aga siia, Wingatise, jääda.“

„Seda ei teeks ma nii kui nii, onu, ma rändaksin niisugusel juhtumisel wälja, kas Amerikas, Australiasse või mujale laias maailmas, kust ma omale tegevust ja edasijõu õnne leiaks, aga, kui ma Wingatist ära läheksin, ei läheks ma mitte üksi, waid wõtaksin Alice omaga kaasa,“ ütles ta wäga kindlalt juure.

Wanaherra najatas ennast oma toolil tagasi, toetas käted wastu kirjutuslauda ja silmitses Bobi peast jalgadeni, ilma et sõnagi o'eks lausunud.

„So, sa wõtaksid siis Alice omaga kaasa,“ tuli wiimaks pikkamisi tema suust, ja see tõlas nagu kaugel pitsemüüriin. „Ja muidugi, onu,“ wastas Bob wabalt, „see on ka see põhjus, m' spärast sind siit sinu kõigepühimast paigast üles otsisin. Ma armastan Alice kõigest südamest, ja ma pidaksin oma kohusele sinule sellest teada anda, et ma kõigepühimal ajal tema käest küisin, kas ta minu armsaks naiseks saada tahab.“

Tremont raputas pahaselt pead.

„Seda ei tohi olla,“ ütles ta. „Enne kui selgunud on, kumb teist mõlemist pärijaks saab, ei tohi sa Alicele sõnagi armastusest laulda.“

Bob tõusis püsti sirgelt seisis ta seal, ja rahulikult, kindla häälega algas ta:

„Enne kui see teine ilmus, ütlesid sa minule, et sinu soow on Alice minn abikaasana näha. Mul ei olnud muidugi selle wastu ütelda, sest et sinu kiitart juba näinud o' in ja ta mulle meeldis, aga kui ma teda armastama õppinud poleks, o'leaksin sinule o' sekohe öelnud, et mul wõimata on temaga hielusse astuda, o'ise niijam, nagu Alicegi wiialt wastu tortus, kui teda tundmata mehele tahtsid panna. Kuna ma nüüd Alice armastama olen hakanud, kofin ta ka omale, ütlesid, mis gused rastused mul seal ka teel ees ei olets.“

„Kust teid sina, et ta sind wastu armastab?“

Bob naeratas — see o' i uhte naeratus, mis üle tema näojoonte libises. „Ma arwan märganud o'ewat, et ma temale mitte ükskõik ei ole, ja peaks ta ei üttema, siis tahan nii kaua tema ümber püüda, kuni ta mulle oma ja-sõna annab.“

Tremont fortisutas kulmu. „Selle juure ei wõi ma kuldagi oma nõuõnemist anda,“ ütles ta lühidalt ja terawalt. „En em peab selguma, kumb teist mõlemist dige pärija on. Ma olen tõd nii määranud, et Alice minn pärijaga abielusse astub.“

Bob kehitas õlasi. „Ma usun waewalt, et Alice sellega nõus saab olema. Ta läheb ainult sellele, keda ta armastab, niisama nagu mina teda ei jäta. Sa näed, onu, ma olen täieste awalik sinu wastu ega pea oma plaanist sinu ees jaaduses.“

Sellega pööras ta, et usse poole minna, kuid wanaherra tähendas temale käetiigutusega, et ta veel istuks.

„Weel üks filmapilt, Bob,“ ütles ta peaaegu karmist. „Mul on sinule veel midagi ütelda. Pea minu sõnad omal hästi meeles, sest ialgi ei anna ma nendest ka karwawäärtsi järele: niipea kui Alice minu tahtmise wastu ennast sinuga kihlab, saab ta ainult poole sellest, mis ma temale määranud olen, ja sa ise saad minu käest kõigest mõni tuhat naela.“

Bob ajas enese sirgels. „Sa ei pruugi mulle ka penni anda, ja niisama heameelega jääb ka Alice oma kaasarast ilma. Minul on võimalik oma naist ise toita, ja ma ütlen sulle veel kord, onu: kui mul õnneks läheb Alice armastust wõ ta, kofin ta paigapealt.“

Ta tõstis uueste ülesse, et toast lahkuda.

„Bob,“ ütles wanaherra korraga harjumata pehmelt, „oota ometi vähemalt nii kaua, kuni päranduse asi korraldatud on.“

Bob wäristas pead. „Ei, ja kui ma ka ise tahaksin, ma ei wõi seda, see käib üle minu jõu. Iga kord, kui ma näen, kuidas Robert Jones katsub Alicega plaani teha, pean ma wägise ennast hoidma, et mitte temaga kiskuma minna.“

Kaewanduse omaniku näole tekkis karm, peaaegu waenulikk joon. Käsi laua peal tõmbas ennast ruskasse. „See küll,“ ütles ta läbi poolfänniste huulte, Bobi peale oma kulmude alt wihast pilku heites. „Nüüd aga tahan sulle veel üht ütelda: kui sa wastu minu tahtmist ja awalikus mässumeeles minu wastu ennast Alicega kihlad, jätan su lihtsalt arwest wälja, üsna ükskõik, kas sa minu depoeeg wõi ainult kaugeft sugulane oled, ja Robert Jonesil sean igal tingimisel oma pärijaks. Nüüd on sul walida.“

Bobi awalik, meeldiw nägu oli ainult ühe warjundi wõed kahwatumaks läinud. „Ma ei pruugi kaua walida,“ ütles ta piklamiis, iga sõna rõhutades, „sest ma olen juba walinud. Ma lähen otfin nüüd lohe Alice ülesse ja küsin, kas ta minu armsaks naiseks saada tahab.“

Sellega astus ta toast wälja. —

Alice istus sel hommikul werandal suure palmi warjus, nii et teda sealst toast, kus Bob ja Tremont oma läbirääkimist pidasid, näha ei wõidud. Nii kuulis ta wastu oma tahtmist seda sõnawabetust pealt, milles tema isik nii suurt oja etendas. Esialt tahtis ta üles tõusta, sest ta oli nii otskõhese iseloomuga, et pealtkuulajat mängida ei wõinud, aga, kui ta kuulis, et asi tema eluõnnesse puutus, jäi ta istuma.

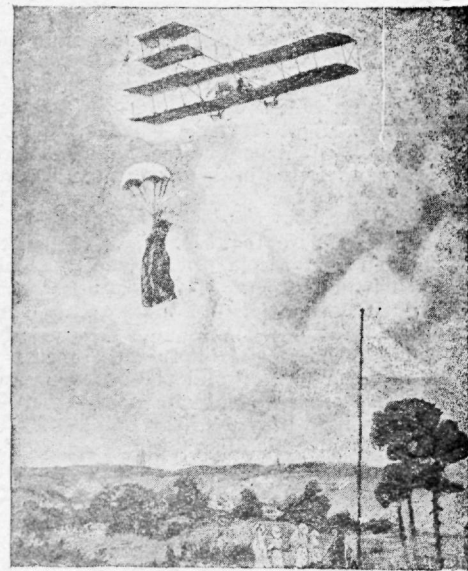
Weri woolas kiiremine läbi tema soonte, pösed wärwitsid end purpuripunaseks, ja tema silmadest wälkusid lõpmata õnne kiired, kui ta Bobi süüst kuulis, et see teda kofida tahab. Õnnelik naeratus, mis tema huulte ümber lehwis, kadus aga, kui isa wiimased sõnad tema kõrwu kostsid.

Sa ohlas sügawalt. Kui tänulik oli ta nüüd saatusele. Muudu oleks ta, filmapilkugi mõtlemata, Bobi kofimise wastu wõtnud, ja Robert Jones, keda ta südame põhjast wihkas, oleks tema isa suure waranduse pärijaks saanud, kuna ta ise ühes Bobiga tihjade kättega lahutama oleks pidanud.

Nüüd teadis ta selgeste, mis tal teha oli. Ta ütles Bobile, et ta filmapilt mitte otustada ei wõi, jätab temale aga lootuse, et ta kord siiski tema palwet kuulda wõtab; muudu oli karta, et Bob meeletehmisel jalamaid haltumidist lahku. Wähemalt nii kaua pidi ta Bobi kinni pidama, kuni isale selgunud on, et Robert Jonesil õigust päranduse peale ei ole. Ta wärises, kui wõimaluse peale mõttes, et temast wihatud mees isa tõsine depoeeg wõiks olla, kuid lohe rahustas ta ennast jälle. Oli lugu tõdest nii, siis läheb ta lihtsalt Bobiga wälja maailma, sellepärast ei maksa tal veel meelt heita.

Nende mõtetega tõusis ta üles ja sammus werandalt alla, peasiseläigu poole, et Bobile otse kätte wahela jooksta.

„Ah, seal sa oled ju,“ ütles Bob. „Ma otfin sind kõik toad läbi ilmaasjata. Kus sa olid?“

Inglise aeroplan langewarjuga.

„Igapool ja ei kuskilgi,“ põikas neiu wälja, ennast naljatama sundides.

„Lähme pisut aeda, Alice,“ palus Bob.

Põksuwa südamega järgnes neiu temale, sest ta teadis wäga hästi, mis nüüd tulemas on, ja et ta Bobile pettumust walmistama pidi, lasus temal nagu raske kiwi südame peal.

Bob tõmbas ta ühe tihedatest püündest warjatud pingi peale istuma.

„Sa näed ju nii järelmõttlik olewat, Bob?“ algas neiu, waikimist lõpetades, millesse nad mõlemad tahtmata sattunud olid.

„Arwad sa?“ Palawus tõusis tal ülesse. Mõte, et ta armastatud neiu lähematel filmapilkudel rinnale tõmbab ja tema huuli tuliste muisudega katab, jowastas teda päriselt. „Alice,“ algas ta, sügawalt hinge tõmmates, „mul on sulle midagi ülestunnistada ja ühtlasi küsimus ette panna.“

Alice tegi, mis wõis, et nii wabana kui wõimalik esineb. „Sellega oled sa just digesje kohta sattunud,“ ütles ta, lüti oma kleidi külles korraldades. „Ma tean, et hea pihti-isa olen, ja küsimiste wastamine, see on juba alguseft jaadik minu kõigemeeldiwamaks ametiks. Ka tahan ma sulle hea meelega nõu anda, kui sul seda tarwis läheb.“

„Wiimast mul küll nüüd tarwis ei ole,“ wastas noor-mees, ilma et dieti teadnud oleks, mis ta Alice wastuseft arwama pidi. „Ma olen nimelt midagi kaotanud, Alice —“

„Ah, oma rahakoti,“ hüüdis neiu. „Siis käib su käsi niisama nagu Dick Gilslandil, kes ühtlugu minu käest raha laenab, ettekäände all, nagu oleks ta oma rahakoti koju unustanud wõi ära kaotanud.“

Bobi alles veel säraw nägu läks pisut pilwe. „Sa ei arwa ometi tõega, et ma nüüguise asja peale walmis olen? Aga ei, selleks tunned sa mind liiga hästi,“ lüfatas ta, ennast waigistades juurde. „Alice,“ palus ta, neiu kätt wõttes ja oma filmi palawa pilguga tema peal wiibida lastes, „ma palun sind, jätta kõik nali filmapilguks kõrwale, sest mis mul nüüd sulle ütelda on, on midagi sügaw-tõsist, ja ma ütlen seda oma elu pühalikumal tunnil. Sa tead, et ma oma südame sinule kaotanud olen, et sa minu ainsam ja kõik oled, et ma sinuta elada ei wõi. Kuigi ma kordagi weel armastuseft sinule rääkinud ei ole, siiski on minu filmad seda sinule igatages õelnud. Alice — armsam,“ jattas

ta ägedamaks tõuswa kirega, „ja nüüd küsin ma sinult: tahad sa minu armsaks naiseks tulla?“

Tema käe puutumine hoowas nagu elektrivoolus neiuft läbi, äraandlit puna tõusis juustent, imeilusad silmad omandasid niiste läike. Iga erk tema lehas wärises. O, feda õndsust, niisuguseid sõnu palawalt armastatud mehe huultelt kuulda! Aga ta ei tohtinud neid kuulda wõtta, kui ta kõike mängu peale panna ja oma isaga igaweste tülisse ei tahtnud minna.

Wägivaldselt ennast kogudes, ajas ta enese firgeks, tõmbas Bobi käest oma käe ja ütles ägedalt: „Bob, ma ei tohi niisuguseid sõnu uskuda.“ Ja lõi filmad maha. Mitte oma elu päästmiseks poleks ta nüüd wõinud nooremehe näosse waadata, kui ta temale awalbada ei tahtnud, et lugu ta südamest hoopis teisite oli kui suu kõneles.

Bob lahwasat tergelt. Ialgi polnud ta uskunud armasama huultelt niisugust wastust saada. „Ja mispärast mitte?“ küsis ta hsemisest liigutusest wärisewa häälega. „Olen ma sulle ükskõik?“ lühas ta pealekõiwalt juurde.

„Seda just mitte,“ wastas neiu wiwitades, taskurätikut oma käte wahel muljudes. „Sina oled wäga wiisakas tädipoeg.“

„Wäga wiisakas tädipoeg!“ kordas Bob peaaegu põlasufega. „Niisama hästi wõidfin sinu onu wõi wanaisa olla. Ei, Alice,“ lühas ta soojalt juurde, „ma tahan sinu abitaas olla.“

„Aga mina ei taha weel niisugust,“ ümises neiu, ilma et suure sädamehirmus teadnud olets, mis üttema pidi.

„Alice, ma palun sind, ära mängi minu südame pühamate tundmustega,“ palus ta. „Sa pead ometi ammu juba teadma, et sa mulle ükskõik ei ole, et ma sind terwest südamest armastasin ja lootfin —“

„Mis sa lootsid?“ hüüdis neiu ruttu wahale. Ta oli iseenele üle pahane, et sellega pooleldi oma armastust tema wastu awalbas.

„Ma lootfin, et ma sulle ükskõik ei ole. Awalikult öeldud — ma uskusin isegi, et sa mind armastad. O, Alice, ära üttele, et ma efinud olen!“ palus ta.

„Noh, ükskõik sa mulle just ei ole,“ wastas Alice, äärmise jõupingutusega kiilma, tagasihoidlikku nägu tehes, „aga mis armastusest puutub, siis arwan ma, et waewalt seni midagi sellesarnast tundnud olen. Iseoma harjumustest ei teagi ma ju rääkida,“ lühas ta punastades juure, „waid otjustan ainult selle järele, mis ma sellest wahetewahel kuulnud ja lugenud olen.“

Nüüd ärkas Bobis mehe uhkus. Sügawaste haawas teda, et Alice niisugust terget meelt tema kõigepühamate tundmuste wastu awalbas. „Sulle peale wõin ma sulle ainult üht wastata,“ algas ta, pea piisti. „Siin on ainult üksainuke wõimalus, embkumb: sa armastad mind, wõi sa ei armasta mind. Armastad sa mind, siis laseme endid paigapealt laulatada, ei armasta sa mind,“ lühas ta märkja pillamiis juure, „siis — siis tahan sind õpetada mind armastama. Edpupude lõpuks tuleb üks ja seesama wälja, ainult et wiimasel juhtumisel laulatus piisut edasi lükatud saab,“ lühas ta õlast kehitates juure.

Alice kimputas nina. „Snn, eneseuuldusest ja enese-armastusest ei näita minu tädiuoyal puudu olewat.“

„Wõimalik,“ andis Bob hooletult wastu. „Wõib ju natuke omawolilik minu poolt paista, sinu armastust sedasi nõuda, aga ma ei oska praegusel filmapillgul teisite. Ma armastan sind ja ei jäta sind ja ma saan su oma armsaks naiseks, kui sinu süda juba kellegi teise pärast ei ole. Waewalt küll, et sa ennast Dick Gilslandiga salaja kihlanud oled, ja weel wähem wõib Robert Jonesit arwesje wõtta,“ lühas ta peaaegu põlastawalt juure.

„Robert Jones!“ wastas Alice põlgdusega. „Kudas julged sa üleilbje minu nime tema omaga ühendusest seada!“ lühas ta päris wihafelt juure, kuna endamisi selle peale mõtles, et Robert Jones just see ainuke talistus on, mis neid wiibimata abieluse astumast keelab.

Bobi nägu löi selgemaks. „Nii siis, siis on su süda weel waba, Alice?“ sõstas ta, neiuks lähemale nihkudes. „Mispärast ei taha sa siis minu omaks saada?“ Uueste wõttis ta Alice käe, mille see aga jälle ära kiskus.

Ta pidi ju kindlaks jääma, ta ei tohtinud Bobi märgata lasta, et ta teda kõigest südamest, kõigest hingest armastas. „Ma ei mõtle ülepea praegu weel abieluse astumise peale ja eestkätt ei kihla ma ennast weel ei sinuga ega kellegi teisega,“ wastas ta tehtud kiilmusega.

Minult ta ükfinda teadis, missugust jõupingutust see tagasihoidmine temalt nõudis. Iga furd kui ta hiljemalt seda meelde tuletas, imestas ta isegi selle üle, kuidas tal küll wõimalik oli olnud armastatud mehele neid kalla sõnu öesda. Bob tukstas kokku, nagu nuiahoobist trehwatult, kuid mehise südidusega kogus ta ennast kõhe jälle.

„Noh, igatahes katsum ma kõik, mis minu jõus seisab, teha, et sind teistjuguksle arwamisele wiia,“ ütles ta pealiskaudse rahuga.

„Ja mina pean sind kõigesõbralikumalt paluma, et mind oma edaspidiste armuawalbustega enam ei küsita, kui meie sõbralik wahelord alale peab jääma,“ andis neiu hästi märgitud pahameelega wastu. „Ah, sealt tuleb ju just see herra, kellest sa arwafid, et ma ehk wõimalikul korral ennast temaga kihlanud olen,“ lühas ta ruttu juure, südamest head juhtumist kiites, et ta nüüd ettekäane leidnud läbirääkimise katkestamiseks. „Ma pean nüüd minema.“

Sellega tõusis ta üles ja sammus teed mööda alla, wastutulewat Robert Jonesit waewalt tähelepanemisewääriliseks arwates. Mõisa kijas trehwast ta oma isaga kokku. Wanaherra heitis uuriwa pilgu tema õõguwa näo peale ja küsus ta oma tupp. Ta tähendas tiitrel, et see istuks, ja päris siis oma otsekoheselt wiisil:

„Kas Bob sinu kätt palus?“

Ilma et filmapillkugi järele mõtelnud olets, wastas tiitar: „Õõsi, isa. Ma ütlesin aga temale, et ma esiotfa weel ei mõllegi ennast kihlata ega ka abieluse astuda.“

Wanaherra ei suutnud oma rahuldust selle üle warjata, ja ta wastas harjumata sõbralikkusega: „Sellega oled sa õieti teinud, Alice. Sa oled talitanud nagu mõistlik neiu. Oma tiitrelt ei ole ma ka muud ootanud.“

Südamest tänas ta oma Loojat selle eest, et lugu nii läinud, seft oma karmist, eemaletõunawast loomusest hoolimata rippus ta kõigest hingest oma tiitre küll, ja tõeste olets temal südame murdnud, kui ta temaga nii tegema olets pidanud, nagu Bobi wastu ähwardanud oli.

(Järgneb.)

Mafina juures.

P. Milli järele G. R.

Nad mõlemad — Bogart ja Delbel, olid tubliste wintis: sellel päewal oli Barelis suur püha. Riikangele, kui film ulatas, seifis nende ees rammusa mullapinnuga rikkalikude karjamaadega tasandil. Kohati mustendasid kohmakate wabrikute ehitused, wäljakutsuwalt frutafid korstnad oma torusi taewa poole ja mahajäetult seifid ükfilud töötoad. Sõepuruga kaetud teed jookfid wääneldes mitmesse külge laiali. Wabriku-saarekete ümber lainetas aga lõpmata wiljapõldude meri. Ja kõige selle üle laotas ennast rõõmsalt finetaw taewawõlv.

Pasunaid puhudes sammus orkester kolmewäwilise lipuga mööda. Bogart hakkas muusika taktis sammuma ja andis lipule au, nagu olets ta weel soldat olnud. Siis aga hakkas ta tahtmatalt naerma.

„Mis sa naerad?“ küsis Delbel.

Ta rääkis suure waewaga ja tarwitas kõike oma jõudu selleks, et teha tafsaaalus hoida.

Bogart wastas:

„Tõeste, naljakas. Waat' mina — belglane, teenifin Prantfufemaal, Wõdraste Legionis, aga fina, sõber — prantslane, jookfid kroonuteenistuse eest ära. Nüüd töötad sa minuga Wanteri tudumise wabrikus. Naljakas asi see elu. See . . . ei ole loomulik.“

„Wäga pealegi loomulik,“ wastas Delbel pikaldaselt. „Sina tegid nii kui fina tahtsid ja mina nii kui mina tahtfin. Meil pole midagi teineteisele ette heita.“

Raudtee rongi kallale tungivad mäsajulised. Inglise ohvitserid annavad tuld.

„Mis õige, on õige.“ sõnas Bogart, „aga siis?i, miks sa ära jooksid? Ütle!“

„Mina olen naisemees,“ hakkas Delbet arutama. „Ei võinud ma ju ometi naist tütreks maha jätta. Ja pealegi, mis jaoks pidin ma siis sõdima minema? Mis mul sellest sõjast kasu on? Kõik selle kupatuse mõtleks ülemad välja. Kui ma ära oleks surunud, kui minuga miski õnnetus oleks juhtunud, kes oleks siis mu perekonda tootnud? Ma ei ole niisuguste asjadega nõus, milledest ma aru ei saa. Ja see on kõik.“

„Tähendab, sa kartsid surra?“ küsis Bogart mõeldes. „Tähendab, sa oled argpiiks?“

Ta küsis seda heastidamlikelt, mitte, et oma sõpra pahandada, ei, ta arvas pealegi, et igaküls võid oma elu enese soovi järele seada. Delbet, kelle mõtted laisalt töötasid, wajus mõtetesje. Ta wastas, ilma et sugugi wihastanud oleks:

„Argpiiks? Sul, wõib olla, on õigus. Mulle on seda juba öeldud. Aga mis kasu sellest on, küsin ma, et ma teiste kasuks suren?“

Lihtsatel ja awalikkudel inimestel kaswab tundmus wiina mõju all. Nii ka temal. Ta tuskatas, nagu oleks lehas wärsket haawa tundnud.

„Sead, ei maha sellest rääkida. Waata, meie oleme kodu. Lähme jooime enne sõdima mõni klaas õlut.“

Oma lõpmata rändamistel oli Bogart palju jooma harjunud. Kuid ta pea jäi alati selgeks ja ta oli selle üle uhke, et joobnuks ei jäänud.

„Nüüd on tarwis wiina juua, aga mitte õlut,“ ütles ta. „Wiina on mul ka,“ wastas Delbet uhkustades.

Kad astusid sisse. Neli Delbeti last mängisid kiwist uulitsa peal, ukse juurest kaunis kaugel. Neil oli puhtus ja sõnakuulmine loõtkidega sisse harjutud, mis wihmana neile

laela sadafid, kui nad ainult majatrepile julgesid lähineda. Iga laupäeval peeti Selina, Delbeki naine, trepid ja toad puhtaks ning waatas hoolega järele, et nende puhtus laiem jätaks. Isegi Bogart ja Delbek, joobnus oleku peale waatamata, astusid ettevaatlikult kaks astet korraga, et neid peale mitte jälgi jätta.

Selina kõhna näo peal särasid kaks palawalikult läikivat silma. Tema millalgi punaseid palefi, kattis nüüd kahwatus. Mina oli tal peenise, aga liiga piff; juunurgad wäsinult allapoole wajanud. Kuid mehele ja sõbrale wastu tules, terwitas ta neid iselaadi uhte käeliigutusega. Kui Bogart teretas, täitis ta kolm klaasi õllega.

"Ja tahab wiina, aga mitte õlut," sõnas Delbek.

Selina tahtles, nähes, et nad juba tubliste wintis olid. Delbek wihastas. Tema tahtmine pidi filmapilkelt täidetud saama.

"Pagan wõtaks," hüüdis ta, "ma lähen ise keldrisse ta järele!"

"Waata ainult, ole ettevaatlik," ütles Selina. "Ma pestin alles praegu trepi puhtaks."

Delbek ei kuulnud teda. Ta tõstis keldri wiina luugi ülesse ja kuulda oli, kuidas ta jalad waewaga trepiastmeid otstsid. Siis kostis korraga raske keha kukumine, wandumise sõnad ja nõu katemise hääl.

"Tegi midagi kalli," sõnas Selina.

Ta armastas oma meest, kuid ta esimene mõte puutus siiski majapidamise asju. Kukkumisele järgnes surmawaitus. Selina ja Bogart astusid keldrisse ning hakkasid hädaldades Delbeki liikumata keha tuppa tassima.

"Temaga pole wist midagi paha juhtunud," sõnas Bogart, eluta keha tooli peale pannes. "Mispärast ta ainult ei liiguta?"

Reha libises tooli pealt maha ja kukkus kiwist põrandale. Selina arwas, et ta mees surnud on ja hakkas nutma. Delbek aga tuli natute hawal mõistusele ja awas filmad.

"Temaga pole midagi paha juhtunud," kordas Bogart.

"See on ainult hirm. Ta kardab kõile . . . Sei, sa argpüks!"

Kui Delbekile mõistus täielikult tagasi tuli, näitas ta kõhu peale. Naine wõttis ta riidest lahii: nähtawale tuli werine särk.

Delbek kaotas uueste mõistuse. Ta ärkas ainult mõne tunni pärast oma süngis. Peale naise ja Bogarti oli toas arst.

"Õh? Nii ei ole siis enam midagi teha?" küsis Bogart.

"Täielikult midagi. Ta neerud on wigastatud. Järgneb kiire kihwtitus ja siis . . ."

Täielikus waituses, mis arsti sõnadele järgnes, sai Delbek aru, et tal lootust elu peale enam pole. Temas wõttis rahutus wõimust: sellest minutist ei huwitanud teda enam midagi. Niisugune olek tuleb ainult enne surma. Ta sõnas:

"Kui see just pidi sündima, siis wähemalt ometi wabrikus, aga mitte siin! Jah, on inimesi, kellel midagi ei õnnesta!"

Selina sai aru, mis ta ütelda tahtis, ja hakkas weel rohkem nutma.

"Ta ei saa midagi," hüüdis ta. "Kinnituse selts ei anna mitte kopikat, sellepärast et tal kodus õnnetus juhtus."

Bogart ei saanud esite aru. Korraga hakkas ta wanduma:

"Pagan wõtaks! Tõeste ei ole tal õnne. Mu waene Delbek, mu waene Delbek!"

Õnnetuse algusest saadik oli ta kõil, mis aga wõis, oma sõbra heats teinud. Kuid ta jäi rahulikult ja ta filmad olid kuitwad. Palju inimesi oli ta filmade ees surnud, seal wõõrsil, Afrikas ja Hiinamaal, aga niisugust õnnetust polnud ta weel näinud. Surma saada oma keldris, aga mitte siinsamas lähedal wabrikus, ta niisuguse tühja asja pärast kinnituse raha kaotada! Muidu surra, kui soldat sõjas . . . See oli tõe teie liiga rumal, liiga ülekohtune ja liiga kurb. Wiha pärast tulid tal piisavad filmad.

"Ja kuidas ta weel õnnetust kartis! Nüüd pole tal mitte troostigi, et ta pere midagi saab."

Selina oigas tafaleste. Ta tahtis oma armastatud mehe pärast nutta, aga ta ei saanud seda. Kõil ta mõttet keerlesid ühe asja ümber: see surm oleks pidanud talle midagi andma, teda peaaegu rikkaks lefeks tegema, lapfi täiealuleni aitama kaswatada, aga nüüd jätab saatus teda ühe lõögiga kõigest ilma. Oh häda häda! Waestel on alati nii: nende peale langewad õnnetused suurema raskusega, kui teiste peale.

Ta tõttas arsti juure.

"Kas siis tõeste enam midagi ei saa teha? Ei wõi ometi olla, et midagi . . ."

"Et terweks teha?" küsis arst tafa.

"Ei, et abiraha saada."

Arst lehtitas õlast. See ei puutunud temasse.

Siis hüüdis Bogart oma korda:

"See on õgadus!"

"Laste mind magada," sõnas Delbek.

Ta pööras seina poole. Muusikal mängis orkester.

Selina armastas oma meest. Ta oli temale truuks abikaajaks ja tubliks perenaiseks. Siiski kordas ta tema juures kõwaste:

"Ära surra on temale tõeste parem. Mis hakkame meie ta'ga siis tegema, kui ta eluks ajaks sandiks jääb."

"Ja kui see ainult wabrikus juhtunud oleks," sõnas Bogart.

Nad mõtlesid ainult abiraha peale, saatusse üle pahan-dades. Delbek kuulis kõil seda, kuid tal ei olnud rääkimiseks jõudu. Ta tuktus.

Kella üheksa aegus hakkas teda palawik raputama.

Kõil keha wärises külma pärast ja ta ärkas ülesse. Arst oli hoiatunud: "Tal tuleb palawik ja päewa pärast hakkab ta keha kihwtiseid ollusi wälja tõõtama ja siis . . ."

Selina ja Bogart waatasid teine teise otja: kõil läks nii, kui arst rääkinud oli.

Delbek lamas kaua kinniste filmadega, ta ei maganud ja kannatas palju. Ta mõtles oma seisutorra peale.

"Kuike Bogart, ega arst kinnituse seltsi tohter ei ole?"

"Ei," wastas Bogart.

"Kas on tõsi, et arstid oma haigetele midagi ei tohi rääkida, mitte midagi?"

Selina ja Bogart tõendasid ka seda.

"Sellel juhtumisel," jatkas Delbek, "lähed sina arsti juure ja ütled tema'e, et ta kellegile sellest midagi ei räägiks."

Saad aru, tema ei ole midagi näinud, tema ei tea midagi."

"Mis jaoks seda?" küsis Bogart arusaamatalt.

"See pole sinu asi. Tee, mis ma rääin . . . Aga homme hommikul tule pooltundi enne esimest wilet siia."

"Räägi ometi arusaadawalt . . . Mispärast pean ma siia tulema?"

"Minule riidesse panemise juure abiks, et wabrikusse minna."

Selina ja Bogart arwasid, et ta sonib. Ükspuhas, ikkagi peab ta surema. Mis jaoks weel kord tööle minna? Parem oleks juba surma woodis oodata.

Aga Delbek ei jätaud.

"Ma ei ole hullumeelseks läinud; ma tean, et nii on tarwis. Wannu, et mu järele tuleb."

"Wannu," wastas Bogart.

Ta tuli järgmisel päewal nii kui lubanud oli, sest et ta oma sõpra südamest armastas.

"Õiel oli tal werejooks," teatas Selina. "Kuid pärast oli tal kergem. Nüüd on ta juba jalgel. Mitte kuidagi ei saa seda mõtet tal peast wälja ajada. Aga wõib olla, et arst ei õis ja ta terweks saab."

"Wäga wõimalik, et ta ei õis . . . Seda tuleb ette."

Kuid Bogart jättis usu paranemise siise, kui ainult Delbeki nägi. Kas wõis inimene muidu ühe õõga nii palju muutuda? Isegi läed ei olnud tal enam endised, koguni walged, peenikeste, kramplikult õhtu haarawate, näppudega, nagu hoiats need wiimase jõuga elust kinni.

Selina abil pani ta ennast riidesse. Mõruse peale vaatamata, pidas ta ennast mehikelt ülewäl.

Maine tõi palawat lohwi. Ta maitstes jeda natuke ja andis tasfi tagasi.

"Ei wdi . . . Muu mulle parem klaas dlat."

Selina tõi pudeli wiina ja Delbel lühendas luure waewaga ja wastutahnuist laks klaasi.

"Kelle nägu ma olen?" küsis ta.

Selina ja Bogart waatasid teine teise otsa ja ei julenud wastata.

Ta läks oma h-bewearjariise peagi juure ja waatles ennast. Selle juures latus ta otse seista ja surus sõnad nui kõwaste kottu, et hambad raaliesid.

"Kelle nägu ma olen! Elawa surru nägu. Ei, nii ei wdi ma ennast näidata. Tarwis midagi wälja midelba."

Ta silmad langesid pudeli peale ja tale tuli hea mõde. Wäriswate kätega määris ta järel jäänuud wiina näo peale. Ta ei tah nud, et teda oleks kahjatsetud, et tema wälimus lähedast surmost oleks rääkinud . . . Sel filmawilgul kõlas wabriku wile. Delbel sõnas peaaegu harilikku häälega:

"Noh, lähme wdi?"

"Aga ma ei fidunud su haawa ju kinni!" hüüdis Selina.

"Ei fidunud kinni?" naeratades wastas ta. "See aitaks wiist midagi?"

Bogart tundis, et nutt ta kerkus pitsitab. Ta ei saanud weel aru, mis Delbel oma maskeradiga tahtis teha, kuid ta ülespidamine paistis temale mehine, hulluluge.

"Sõber," sõnas ta, "õber!"

Nad astusid trepist alla. Delbel toetas ennast sõbra najale ja hoidis ühe käega käfti kinni. Ta wärises külma pärast, kuna Bogartil palaw oli.

"Noh, on sul parem?" küsis Bogart. "Saigus lähed mööda?"

"Ei," wastas Delbel rahulikult, nagu ei oleks jutt mitte temasse puutunud. "Ei lähe. Ma suren, näed, ma olen kadunud. Käisid ja arsti juures?"

"Ja," tõendas Bogart.

"Ja tema ei räägi midagi?"

"Mitte midagi."

"Eis mannu mulle, et ta fina midagi ei räägi . . . Mitte ialgi ja ei kellegile. Wannud?"

"Wannun," wastas Bogart.

See oli kõik. Nohkem nad ei rääkinud. Delbel läis teed, mida ta juba mitu aastat oli käinud. Ta tundis enesel tutrawate lohtade nägemisel poremata olewat. Tööliied tõttasid wooris wabriku poole. Dnneks ei waatanud keegi tema peale ja ta wälimus ei aratanud kellegi imestust. Cila oli suur paha olnud ja mitte temal üksi ei olnud segasid silmad, kahwatu nägu ja kõitaw käik. Joomine on ta haigus, ainult see ei sureta.

Delbelile lippus mitu korda minestus peale, aga ta jai sellest wõitu. Werejootsu peale, mis tal wahpeal oli alganud, ei pöwranud ta tähelepanemist.

Seadus nõudis, et nad kontrolli alt läbi pidid minema. Siin just olgi nõud ennast nii kuidas tarwis hoida. Delbel hoidis ennast kõigest jõust ja sammus nii kui iga teinegi tööline eest läbi. Bogart julgustas teda.

Siis asusid nad masina juures oma lohtadele. See oli wana masin, mis suguwaid enam ammu ei tehta. Aeg-ajalt mõtleksid wennakied Wanterid uut masinat osta, kuid jätsid selle igalord rohkem kasutoowa aasta peale. Bogart ja Delbel selle üle ei nurisenud: uut masinat oleks tarwis olnud tundma õppida.

Ratsawäe tormijooks.

Ahjukätkjad läksid minema, oma lohti pöwasele wahetu- tusele jättes. Delbel täitis õhkannud, Bogart waatas masina jõwale. Iga kruwifene jattus ta hoolisa uurimise alla, nagu oleks ta arst olnud, kes haiget katseb. Siis pani ta masina käima. Taia hakkas pump töötama, keerlesid hiiglarattad ja mürin täitis hoonet.

Delbel seisib oma koha peal. Bogart ütles:

"Ea mõitfid parem puhata. Ara kardda, saan ilma sinuta hakkama."

"Ei," wastas Delbel, "warsti ei ole mul enam jõudu."

Jõudu, milleks? Hommikust saadil kartis Bogart, et Delbeli mõtteid mõistab. Kuid see ei olnud tema asi, wõib olla, oli idbral õigus. Ahjukätkjad rääkisid wahesti mõne sõna ja Delbel wastas mehikelt. Raswase rätikuga puhastas ta ülsikuid masinaosaki ja tegi jeda niijama hoollega, kui harilikult. Tööd all lõpetades, ronis ta masina peale ja hakkas ülemisi osaki puhastama. Hullumeelse kiirusega keerles wänt oma õlist läikiva telje ümber. Delbel kumardas ta üle.

"Ettewaotlikumalt, tont!" karjus Bogart. "Oled ja hulluks läinud . . ."

Kõja peale tõstsid ahjukätkjad pead ja nägid, kuidas wänt Delbelile, kes masina pealt alla oli kukkunud, tõhtu tõi. Bogart seisib juba ta kõrwal põlwede peal.

"Müüd on walmis," sõstas talle Delbel. "Mitte kodu ei olnud minuga õnnetus, aga wabrikus. Sina oled pealt-nägija, nii? Ja ahukätkjod ka."

Ta piinatud näo üle lendas rahulosemife wari. Ta oli lastele ja naijele abiraha muretenenud. Müüd wõdis ta rahuliku sõdamega surra. Kõdil oli korras.

Üks Wanteri wendadest tõttas, õnnetusest kuuldes, sinna. Bogart ei lasnud teda sõnagi rääkida.

"Wanda pool killes pole kaitsepuid," teatas ta temale. Beremees sai aru. Säu oli tema pool. Ta pidi töö- lise ettewaatamatuse eest maksma.

Delbel kuulis jeda. Teda pandi parajaste kanderaami peale. Ta pigistas Bogarti kätt.

"Näed," sõnas ta, "abiraha tuleb fiiski."

Warsti suri ta.

Johannes Sell,
koolilõp. Rävina-Keemakult.
Tegewas sõjaväes.

Friedrich Strandmann,
Andia w.
Teated puuduvad.

Karl Feldmann,
Taruastult.
Tegewas sõjaväes.

Johan Laurisson,
alamlipnik Taruastult.
Sõjaväeljal.

August Joonas,
Rundast.
Tegewas sõjaväes.

A. Feldmann,
Katkereft.
Tegewas sõjaväes.

J. Birken,
Katkereft.
Tegewas sõjaväes.

Artur Paulberg,
Tallinnast.
Tegewas sõjaväes.

Albert Lillebol,
Kõnnust.
Tegewas sõjaväes.

Eduard Warma,
Kõnnust.
Tegewas sõjaväes.

Seal, kus ainult sõjariistadel hääleõigus on.

Wootele Meeskäpp.

XXI.

Omapäralised üllatused.

Ra nendest pidime pea lahkuma. Kord katsumise waenlastele weel mekfas wastu pidada, kuid see ei kestnud kaua. 30. juulil hommiku wara otime sunnitud weel taugemale taganema. Astusime „G.“ kullasse, kus kuni lõunani wiibisime. Juba oli karta, et waenlane meid igast küljest ümber piirab. Kas suudame siis läbi raiuda? — Meile anti weel drushina mehi abiks.

Meid, maatuulajaid, saadeti uurima, kas meil ümberpiiramist karta on. Meie leidisime, et waenlane meid hobuse-rouana ümbritseb. Nüüd saadeti polkude lipud B., mis meist praegu 41 wersta eemal on. Waenlane tungis aga tugewaste peale, meie taganesime samm-sammult, waenlastele suurt kahju sünnitades. Elawa jõu kaotused ei olnud meil just iseäranis suured, kuid meie pidime kuus suurt suurikülki maha jätma, mis muidugi ennem tarwitamiseks kõlbmatats tegime.

Sõuna ajal, enne kui „G.“ külast lahkuma hakkasime, tulid kaks austrialast meie poole üle. Nad olid sakslaste ridadest läbi wärsenud. Need austrialased olid katoliku usku poolakad. Mõõdalainud talwel olid nad karpatises meie

kätte wangi langenud. Neid, kui wangi, tarwitati wiimajel ajal üsna tulesini lähedal tööde tegemiseks. Sakslaste pealetungimisel olid nad ühes meie soldatite ja ümbruskonna elanikkudega, kes niisamuti kaewitute kaewamise tööl olid, wangi langenud sakslaste kätte. Et nad austrialased olid, kes Wene wangi pääsenud, andsid sakslased neile wabaduse. Mehed tarwitafid seda ja tulid uueste meie juure wangi tagasi.

„Mis mõte meil praegu kodumaale minemiseks wõib olla! Seal sunnitakse meid jällegi sõjariista kätte wõtma ja seda meie ei taha!“ seletasid nad.

Mehed saadeti diwisjoni-staabi ja sealt edasi.

Weidi hiljem töid kasakad ühe meie soldati mundris ifiku. Piüiti temaga küll Wene-, Cesti-, Läti- ja Saksa keeles kõnelema, kuid ühtegi nendest keeltest ei mõistnud tundmata. Wiimati astusin ma ligemale, et omakorda teada saada, mis mees ta diete olla wõiks. Waatan — täieste eht Cesti külapoisi wälimus: walfjad juuksed ja niisamafugune õre mokahabe, ütlefid mulle koha, et siin soomlasega tegemist on.

Ma pöörasin selles keeles tema poole ja mehe nägu lõi naerule. — Ta oli õnnelik, et isel leidus, kellega ta kõnelema wõis. Ta seletas, et ta wabatahtlikena on E. juures teeninud, seal waenlase pealetungimisel ekinud. Ra tema saadeti diwisjoni-staabi, et sealt edasi oma polku minna.

Nüüd, edasiminekul, saime efimeft lord kogu minu tuleliinil wiibimise ajal suhkarisi. Seitfime, finelit peale wõltes, niiskele maapinnale puhkama, kadakajärskidega kaetud küla karjamaale.

31. juulil äratati meid hommiku wara, enne päikese tõusu üles. Jm oli udune ja sumpas. Hommik oli õige jaha ja sellepärast edenes marsimine hästi. Sunnilise sammumise järele olime juba seitfe wersta eemal „R.-A.“ küllas,

Jaan Wendelind,
Tarmastust.
Sõjaväeljal Jani'ar.

Jüri Weiner,
Harju-Jaanist.
Segewas sõjaväes.

Gustaw Tamberg,
Riisipere w.
Austrias wangis

Jüri Salo, Saaremaalt. Suurtüüväelafena sõjaväl.
Aleksander Timm, Marla w. Suurtüüväel. sõjam.
Eduard Arm, Meriniist. Suurtüüväelafena sõjaväl.

Eduard Mittri,
Jõhwiist.
Segewas sõjaväes.

Anton Suttermann,
Harju-Jaanist.
Segewas sõjaväes.

Johannes Drik,
Tarmastu kib. koolidpetaja.
Segewas sõjaväes.

Hans Parts
Tarmastust.
Segewas sõjaväes.

Roman Lepmann,
Tallinnast. R. all haawat
Aueste sõjaväeljal.

kus õige tore katoliku usu kirik pooleni ehitusel oli. Peale liihikajalist puhkust sammusime edasi. Nüüd astusime juba suurt, siledat B.-sse wiivat maanteed mööda edasi. Maastik, kust läbi sammusime, oli liiwane, ja wõis männisalude wahel ainult wäikeid põllulapikefi näha. Täna ei kuulnud meie sakslaste midagi.

Et waenlane oma edasitungimisel muud eest ei leia, kui häwitatud wiljapõllud, ülesküntud kartuliwood ja külad aherwartes — nii siis — täielise kõrbe, loobivad nad oma aeroplanidest lendlehti alla, milledes nad poolakaid kohale kutsuwad jääma.

Kuulsin teel, et wiimaste wõitluste ajal eeslastest haawata on saanud — Kammeruus — peasi ja käest srapnelli kildude läbi õige raskete, ja Christian Olberg kergeste — Ciland, Tallinnast pärit, oli wiist nagu, teised arwasid, sakslaste kätte wangi langenud.

XXII.

Saksa sõjawäe argtus. Misugused tundmused ka lahingumõllus ette tulewad.

1. august. Täna jutustas mulle eestlane Kirth, kes otolotkas wiibis, et eelmisel teispäewal, kui hommitu otolotka „R.-R.“ külasse peatama jäi, sellesama päewa õhtul seal waenlase ratsawäesjal nähtawale tulnud, mis küla elanikkude seas panika elule kutsunud. Sellel ratsawäesjalgal olnud nõu meie sõogi- ja laskemoonawoori ümber piirata ning ära wõtta. Kogutud haiged ja nõrgajõulised koftu, kelledest 300-tikuline ahel saadud, mis waenlasele vastu liikunud. Ilma, et ainuikiti pauku oleks wahetatud, põgenenud sakslased, niisama ruttu, nagu nad ilmunud.

Täna lõuna ajal, kui meile just suppi pidi antama ja kõõkide ümber koftu kogusime, anti käst filmapilt lahinguwalmilt teele ajuda. Üks, kaks, kolm — ja meie olime walmis. Rähinesime maanteele. Siia oja juures silla kõrwale

langes just sellel filmapilgul waenlase kahetsatolliline ishmadan. Meie saime igaüks eemal olewate hiigla-paplite taha karata, kellede pihta ja tüwedesse killud puurisid, wõi olfi maha murdsid. Sild jäi wigastamata. Seal lähedal olew poolakate loomatari sai aga suureste kannatada — kuus and, üks hobune ja neli lehma jäid surnult maha. Meie polk saadeti F. ja L. polkudele abiks, keda waenlane kaewikutest wälja tippus lööma.

Kui umbes paar wersta siledat maanteed mööda olime sammunud, tuli meile jalk mehhi wastu. Paljudel nendest olid Georgi ristid ja aurahad rindas, paljud nendest jefreitoid, wõi alamohwitserid. Müts, üks kõik kudas peas, enamaste kullasse liitunud, kõik lodew, kuid kassifarnane luuraw. Pilt julge, mehine, läbitungiw. Olek koguni teine, kui harilikul alamwäelisel. Kõik see tunnistab, et meil ametiwendadega, luurajatesalgaga, tegemist on. Ring meie ei eefinud, nad oliwad teel, et tungiwalt meie abi paluda. Läkime nüüd ühes nendega kiirelt edasi, kuna polk piklamisi järel astus. Juba olidki sakslased oma sõjariistade ja suurema arwu poolest üle olles meie mehede kaewikut wälja löönud, ning liikusid kiirelt edasi. Meie pidasime tema pealetungimise kinni, senilaua, kuni meie polk kohale jõudis ja ennast waenlasele hoobiandmisets ette walmistas. Kui selle üllesande täitnud olime, astusime tagasi, kuna meie bataljonid tiheda ahelana waenlasele wastu astusid.

Lahing oli täies hoos. Srapnellid lõhkesid prafksades õhus ja mõrjedid panid maapinna wärisema. Püssikaulid lendasid wilistades, kumudes ja sirtjudes läbi õhu. Waenlane tarwitas peaasjalikult lõhlewaid kuulisi. Ma surufin kingu taha oma pea tugewaste wastu maapinda. Minu ees kaswasid kiburad männijärsid, mis oma õkstega langewad srapnelli kildust kõrwale juhtisid. Waatafin, kudas putukad nõmmetee ditelt, lõhnawate kanarpiku dietorufestesse pugefid ja rohu sees üksteisega armatsedes koftu punitufid. — Ma uaerfin südamest. Metfit oli see naer, see aeg, kus mõ-

Arnold Riismann,
Eell mast. Tegewas sõjawäes.

nikümmend samm minu eespool surm lõikust peab. Mul oli aga nii hea siin puhata ja mingisugune meik, wõigas wõim sundis mind häwitusetöö üle, mis eespool sündis, naerma. Ma naersin, ja südamel oli nii kerge, senilaua, kui haawatute, weriste rongid hakkasid liituma. Neid oli väga palju. Nad läksid, küll omal jalal, küll teiste poolt kantult ja talutatult

Nüüd muutus minu naer, hinge asus ükskõiksus. Peagi wahetas see ennaft ihaga — sinna, ette, tormata ja ka haawatud saada, et wähegi aega ewakueritud olla. — Kui ma-gus ei oleks peale selle koleduse raudtee sõit sanitarrongis ja haigewankris ja mõnetuuline puhkus ruumikas, walges, õhurikkas haigemajas, kus sinu eest nii väga hoolitsejateks, kus rawitsejannad sind nagu oma last walwawad. — Meelitaw, awatlew pilt Mul oli tuline kahju, et ma mitte sinna ette ei toht nud minna, ega haawatud saada.

Õhtu eeli laid meie omad waenlastest osalt jagu. Pa-hemalpool maanteed lõid nad waenlasted meie kaewikutest wälja ja ajasid külast ära. Paremalt pool maanteed, kus paks mets oli ja kuhu waenlane väga tihedalt shrapnellia ja tšhumadanisi jaotis, ei jõutud kaugemale, kri metsani. Ebasõltumatus oleks siin tugewa jõuga liig risleriw, ja sellepärast saadeti meid seda metsa ning ümbrust uurima.

Meie tegime kindlaks, et waenlast metsas ei ole. Metsast läbi minnes nad aga kartuli waguade wahel ühes kuulipildu-jatega kütitawad ning pealetungimise puhul meie wäeahelaid metalliwihmaga wastu wõtawad. Sõjandis kätte ja otustati siin pealetungimist seisma jätta Sanitarid ilmusid haawatuid ja surnu'd koristama, ning osa meie luurajate ko-mandost saadeti mahajäetud püssa ning padruniisi korjama — niihästi meie, kui ta waenlaste oma. Ma ei olnud nende seas ja heitsin rahulise südamega tuttawa männijässi alla puhkama ning tõmbasin sineli rohkem üle pea, et tule-kahjuumad filma ei puutuks ning shrapnellide lõhkemine nii terawalt kõrwa ei tortaks.

2. augustil wara enne päikesetõusu äratati meid ühes ja meie polk sammus ühes L. polguga umbes wiis wersta eemale referwi, kuna siia B-ft M. polk meie ajemele saadeti.

Järgmisel päewal kestis wahetpidamata äge wastasti-kune suurrititule andmine, kuna ka püsside ja kuulipildu-töötamist wahete-wahel kuulda oli, ja õhtu eeli lahingulära meile ilka ligemale ja ligemale näis tulewat. Mis seal eel-pool sündis — taganesid meie omad wõi mitte, ei tea ma ja ei pane ka praegusel filmopilgul selle peale mingisugust rõhku, waid tarwitan juhtumist, kus polk puhkusel ajub, äärmuseni — puhkan, kuni üks külj pikutades haigeks jääb

ja teise pööran. Slegi raamatuid ei uiti ma lugeda, waid wahin la selt, mõnetalt siin hulla raamatuid oma kohal, tema arwamata õh rünni ja mõõim tulega. W etan oma aset ain L. niipalju, et aeg-ajalt paude waruga e mast põ-letawa paitese kirtte eest warjun.

(Järgneb.)

Georg Eduard Luiga,

Cesti ilu- luule- ja ajakirjanik, sai 15. wee-bruaril wiiekümne aastaseks.

Cesti rahwa edu oos eelmisema aastajaja pooltul on õige tähtjas ase rahwa koolitajatel (õi foolmeistriks, nagu neid siis nim tat). Kogu walileste abinõudega ja ü madala palga juures töötasid nad väga rohke ja hea tagajärjega rahwa harid se tõstni ees ja ka õimaringi laiendamiseks, nõnda ühekielt rahwa eduks. Õieti kujutait ütleb sellest tööst üks selleaegne ajalehes ununud jalnik:

„Kooli istrid kui kühmäärjad
Tegid tööd, et järgid marjad
Et saaks õpetada wahwast
Lapsi, noori, wana rahwast:“

Nende töö ulatas nii koolitööst palju kaugemale, ka täis-kaswanute juhutamiseks. Cesti koolitubades lehwis nagu puhtam ja kõrgem õhk kui mujal, ning selle mõjul tuli sealt ka mõrdlemisi suur hull rahwaelu tegelast, kirjanikka ja luu-letajaid. Ka Cesti suurwaim J. Hurt kodumeb koolitoast. Ning sellest pereest pärit on ka G. E. Luiga. Tema isa oli Wõrumaal, Kanepi kihelkonnas Walgjärwes, walla kool-meister ning isalt sai siis ka ta poeg, kes 15. weebbruaril 1866. a. sündis, oma esimese õpetuse, pärast käis Kanepi kihelkonna-koolis, millel sel ajal hea kuulsus oli. Poisi head waimuanded ja terane meel oleks küll palju kõrgemat hari-dist nõudnud, aga selle andmise peale ei lubanud isa warandusline järg mõeldagi; oli ju 8 taakrimaa pidajal walla-koolimeistril ka mitu teist last kaswatada. Kuid terane poissile aitas end omast jõust edasi: Luges suure õhinaga raamatuid, mis isal oli ja mis mujalt kätte sai, ning juba väga waraselt tähtas ta meeles kirjaniku kutse. Ta mõlles ka ise raamatuid kirjutama hakata ja neid siis trükitud raama-tega wahetama hakata, ning nõnda endale raamatukogu saada, kuna ostmiseks raha ei olnud. Juba karjas käies hakkas ta ise omast peast jutulesti septsjema ja teistele jutus-tama. Need esimesed katsed unuüd muudugi ühes ajaga, aga juba 15-aastasena wõis G. E. Luiga oma esimest luule-tu ka trükituna näha, pealegi kirjanduslikes lehes, „Meel-lejahutajas,“ kuhu wastuwõetawaid luuletusi hästi sõeluti. Oli tee kord kirjandusesse awatud, hakkas Luiga usin sulg selles pea õige rohkest töötama. Kirjutas ajalehtedesse tihti sõnumeid, mis tähelepanemist äratasid, awaldas ka laulu-kefi, ning juba 19-aastasena ilmusid mitmed ta algupärased kirjatööd „Jamaa kalendris“ ja hiljem „Meelajahutajas,“ wiimases lehes ka mitmed tõlketööd.

Elukutseks oli Luigale esite isa amet mõeldud ning sel-lesse tegemusesse astus ta õppimise lõpetamise järel isa abiksena. Aga aastal 1887. sai ta Tartu ligidale Maramale iseseiswaks koolitõpetajaks ja oli seal kolm aastat. Luiga aar ja tegew waim ei leidnud aga kooli õist kaugelgi üffi rahuldust, waid ta kirjutas ühtelugu rohket arwul aja-lehtedes, awaldas luuletusi, jutustusi ja ka mimejuguise muu süuga kirjatööd, ning a. 1888 ilmusid „G. E. Luiga lau-lud“ ka eriraamatus.

Et kirjandusele ligemol olla, astus Luiga aastal 1890 „Olewiku“ toimetusesse, jäi sinna aga ainult poolteiseks aastaks. Siis astus uuesti koolitegemusesse, kuid laiemale tööpõlule, Simbirski ligidale Smorobino Cesti asunduse kõster-koolitõpetajaks, kus ta nõnda ka õpetaja ajemil oli. Seal töötas ta neli aastat, õpetuseandmise kõrwal ka ise usinalt ja hoolega edasi õppides ja oma haridust täiendades, mille mõjul ta sel ajal kirjanduses wähem tegew oli; toimetas aga ilka sealtgi „Jamaa kalendrit.“ Kui ta aga a. 1895 Siberisse Dmi asundusesse sellejama ameti peale läks, mis

tal Smorodinos oli, hakkas ta jälle rohkelt ja mitmel põllul kirjutusi avaldama, nimelt aigupäralisi jutustusi Eiberi elust, mis paremate hulla Cesti jutukirjanduses käiwad. (Osa on hiljemine eriraamatuna ilmunud: „Wägiwalla maal“). Mõned jutustused ilmusid juba siis iseraamatuna („Omad witsjad“) ning a. 1901 tulid „G. E. Luiga luud laulud“.

Kümne aastase wõõrilooleku järele pööras Luiga jälle kodumaale tagasi, jättis nüüd: kooliameti üena kõrwale, ja asus üksi kirjanduslisesse tegevusesse, peaaegselt ajakirjanduses, mis ta tõõjõudu suuremalt jaolt omale nõudis, nii et ilukirjandusline töõ sellest jaadit rohkem kõrwale on jäänud. Ajakirjanikuna oli Luiga tegew õige mitmetes lehtedes. 1906 a. algul sai ta siis esitatud lehe „Roit“ toimetajaks ning oli seda kolm aastat, siis sai suurema ja tähtsama tegevuse: ka „Päewalehe“ ja „Aja“ peatoimetaja ameti, mille juures „Roit“ ka edaspidi tema toimetada jäi.

Nimetatud lehtede toimetamises on Luiga väga suurt töõwiliakust näidanud, ise õige rohkelt kirjutanud ning üleüldist toimetuse töõd juhtinud. Bahetewabel sai mehti ka mõnda ilukirjanduslist ja teaduslist töõd teha, mis iseraamatuna on ilmunud („Omal jõul edasi“ ja „Maatera elulugu“).

Aga feegi suur ja laialine ajakirjandusline tegevus on Luiga töõtule waimule ometi weel mehti annud ka õige rohkelt awaliku elu põllul töõtada, iseäranis palju Tallinna linna omawalitsuse asjus, kus ta linna wolikogus, nimelt paljudes komisjonides, tähtsam tegelane on.

Luiga kirjatööd on väga mitmeladilised ja kujulised ning tunnistawad kirjaniku waimu laialisest ulatamisest, ta loomewõimu mitmetülgisusest. Luiga saab kõõgega walmis, nii kergeisulise pillega kui ka sügaw-tõõsise mõtteawaldusega. Nooremana on ta tihti salmituid, ka wähefema kui asja juures, nõnda wõlta „püsti jalal seistes“ loonud. Niisuguste salmitute wäärtus oli muidugi ka selle järele. Kuid oma triitis awaldatud luuletuste juures on Luiga hoolfakt töõtanud; nendes ilmub puhtalt ja selgelt etteoodud mõnusa siisu juures ka kõõgiti kena ja kohane foor, üündjad ja puhtad riimid, ning sõnad on ilma mingi riimi sunnil tehtud lihenduseta ja moonutuseta, mida muidu ka mõne tähtsama luuletaja töõde juures näha on.

Jutukirjanikuna awal dab Luiga loomewõim õige rohket ja tähelepanawat arenemiselkäiku. Tema nooremas eas loodud jutulefed on muidugi kergemat wõõitu, aga pãras-tised tunnistawad terawat rahwaelu ja kõõnewiisi tähelepanemise oslust ning waimukat ja lennukat kujutamise kõõmmet. Rahtlemata oleks Luiga Cesti ilukirjanduses palju rohkem ja paremat loonud, kui tema muu tegevus ta töõjõudu mujal rakkese poleks pannud. Aga ka see, mis ta sellel põllul teha saanud, kindlustab temale tähtsa ajeme Cesti kirjanikkude esimestes ridades.

D. P.

Wabandaw põhjus.

Keiser Karl VI suri 1740. aastal, õõfel wastu 19. oktobrit raske külmetamise tagajãrjel. Külmetanud oli ta Wieni ligibal Halbthurni jahilõõsi metsades jahi peal wiibides.

Juba tema elu ajal olid sealt ümbruskonna talupojad sagedaste nurisenud selle kahju üle, mis metsloomad nende põõdudele tegind. Muidugi tagajãrjeta, sest metsloomi hoiti juft keisri jaoks, et sellel jahil õõles ka midagi lasta oleks. Kui nüüd aga kuningas filmad igaweste kinni pannud ja tema surma põhjus talupoegade seas teatawaks oli saanud, hakkasid nad kõõiki metsloomi ilma pikema jututa maha lastma. Muidugi wõõeti nad wõõstutusele, aga neil oli oma wabandaw põhjus juba waruks walmis. Nad lastnud need metsloomad ainult sellepãrast maha, et need nende armastatud ja armuliku keisri enneaegse surma põhjusks õõimud.

Õõimene Jammaa sõõda. Napoleon waatleb Moskwa linna. Wereshtshagini maali järele.

Wanaema mälestused.

„Wanaema, wanaema, ae, jutusta mulle midagi oma noorepõõme elust. Jutusta, mis te endisel ajal wastlapãewa ajal tegite?“

„S ime seajalga lapsuke.“

„Sea jalga? Mis asi see on?“

„Siga oli niisugune koduloom, kes muda sees armastas piõherdada. Ta liha oli häõsti maitsew ja kaunis odaw. Terwe aasta jooksul tapetud sigade jalad hoiti alal ja wastlapãewal siis sõõddi neid.“

„Ja nüüd neid „siga“ enam ei õõle?“

„Ei õõle. Nãõgitaõõse, wãga rifastel herradel õõewat weel kalduurides.“

„Aga is te weel wastlapãewal sõõite, wanaemake?“

„Pannkooki sõõime, lapsuke, pannkooki.“

„Aga mis ast see „pannkook“ oli?“

„Pannkoogid, lapsuke, kõõipetati niisugasti.“

„Aga mis ast see „niisugasti“ oli? Oli see niisugune nagu see, millest nüüd saia kõõipetatakse?“

„Ei õõle, lapsuke, see on must, aga see oli walge. Wastgem weel kui lumi. Ja müüõdi teda igalpool: tiru peal, aitades, poobides. Sealsamas müüõdi ka wõõid ja suõõkurt. Suõõkurt pandi jahu sekka ja wõõiga kõõipetati.“

„Aga mis ast see „wõõi“ oli?“

„Wõõi oli, mu kallite, niisugune pehme ja maitsew toit, mis juus sulas, ja walmistati seda piimast.“

„Aga mis ast see „piim“ oli?“

„Piim oli ka niisugune walge wedelik, wanal heal ajal andõõid seda leõõmad.“

„Aga mis õõlid „leõõmad“?“

„Õõlid niisugused sarwedega koduloomad. Kui nad enam piima ei andõõud, siis tapeti ära ja sai liha.“

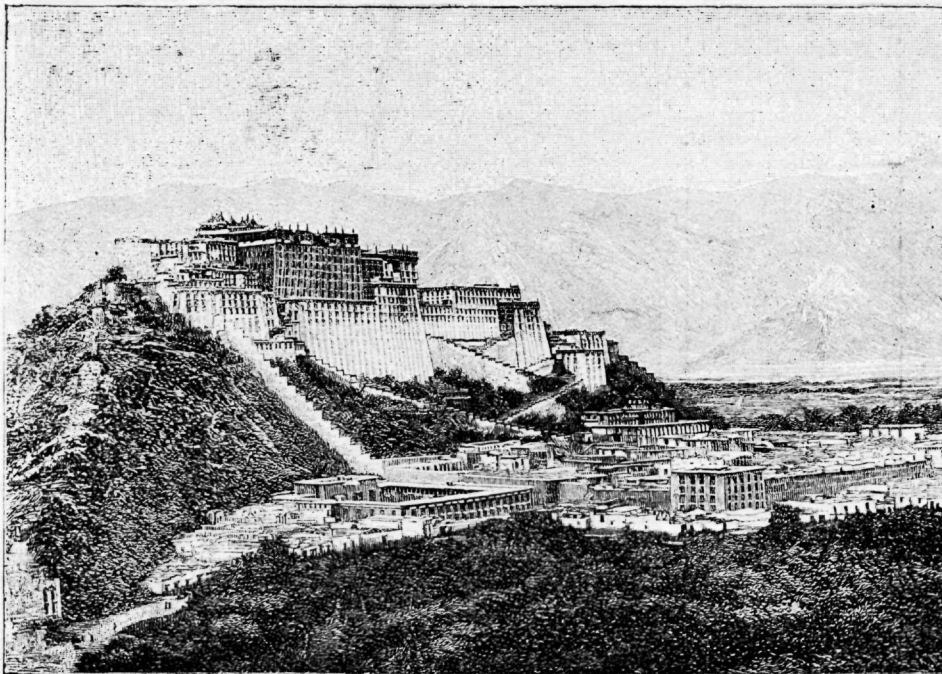
„Aga mis see „liha“ oli?“

„Nõõh, maga, maga, lapsuke, küõllalt . . . Jõõka mis ja mis . . . sellele ei tulegi lõõppu!“

Cesti sõõjamehe laulik.

Sind 15 kop.

Pealadu: „Teadus“ Tallinnas.

Buddha usu peälema palee Lhasas (Tiibetis).

Buddhatust on jumbes niisama Zivana kui meiegi ristiusk, ja selle usu peülemaks on Dalai-laama, keda Sumala jarnafelt austatakse. Dalai-laama elab Tiibeti pealinna Lhasas. Tiibet on kõigesuurem kõrgustil maailmas ja maapinna ulatuse poolest kolm korda suurem kui Austraalia-Ungria. Kõrgustil ise on lähikõrgustil 4 wersta merepinnaft kõrgemal, mäed aga 5—8 wersta. Kliima on kare, elanikud toidavad endid enamaste karjatasvatuseft, ainult seal, kus maapind lubab, tehtakse natuke põllutööd.

Dalai-laama palee, mida meie pilt kujutab, on üle maailma kuulus. Ta seisab mitme templiga ühenduses ja tema kiplid ja sambad on kullatud. Siit vaatab Dalai-laama suurtel pühadel oma lugemata austajatekarjade peale, kes üle lagendiku lähenevad ja püha mäe jalal filmili maha langewad.

Lugemata usurandajate karawanid toovad alati kallid kingitused kaasa, nii et Dalai-laama ja kloofrite warandus iga päewaga kasvab. Need usurandajate karawanid on hiiglasuured: inimesi, kamelisi, hobuseid ja härgi tuhandete, isegi kümnetuhandete kaupa.

Buddha usu peajoonteks on: Inimese terve elu on kannatamine ja tee selle kannatamise lõpetamiseks püha, kahetsijaoline teerada, mille nimedeks on: õige usk, õige otustamine, õige sõna, õige tegu, õige elu, õige püüdmine, õige mõtlemine, õige lootmine. Täidab inimene need kohused täielikult, saab ta juba siin maapeal targa au fise ja lähed peale surma nirwanasse (paradiisi), kus lõik häda ja kannatamine lõpeb.

Döfel.

Täistuu helesinises walguses
jätendawad teekärjed lumised
wäljad,
ja lehtedest paljad,
haralised, jäätinud puud,
tee kõrwal,
metfaserwal
heidawad warju nii kondilist,
tondilist. —

Südaöö wailus
ülksku tee kärje talu dues . . .
Loa soojas pdues
pererahwas on magusas unes;
ainult jänes,
kellel nälg asu ei annud wäljal,
maja taga,
taja, nii taja
nakitseb õunapuu tüwe kallal . . .
Äkitjelt jahmatab ta, —
aralt jääb kuulatama . . .

Rasket koormatud reeb
mööda teed
pikkas reas liiguwad.
Kõssis koormate peal
lamawad seal
moonatad.
Ümberringi on wailne — nii
wailne;
ainult kuulda reedifade nagin
ja wäsinud hobuste tasafed sam-
mud
pehmes lumes, —
ja nagu unes
looma sunnib ja lohendab aset
unine teomees.

Sugo Walma.

Seadmata kadunud.

Owen Oliver.

I.

Umetlikust teadaandmisest.

„Seadmata kadus kuningliku sõjawäe ** polgu alamwäeline Dshel Mejon.“

II.

Elise Sillelt — Rosa Smidtile.

Jälleki kirjutan sulle, mu kallis, nii nagu meie sel õnnelikul ajal, kus sa Prantsusmaal olid, kokku rääkijine. Rauase wahaja pärast ära jüüdista mitte mind, waid jeda hirmsat sõda, mis kõigile nii palju muret ja waewa toob. Minu wend Shan, kes juba mitmetes lahingutes olnud, puhkab nüüd haawatuna hospidalis, nii nagu mitmed teised

meie sõpradest ja tuttawatest. Meie küla oli juba waenlase käes, kuid ta pidas ennast paremine ülewal, kui ootada wõis.

Tahan jutustada sulle ühest Inglise soldatist.

Septembri algul läksid meie külast liidurwäed mööda; kõhe nende järele ilmufid sakslased, siis aga — wäikene salt omadest maha jäänud inglasi. Sakslased tungisid nende kallale, ja üsna meie maja ligibal tekkis lahing. Minu onu-preester jaotis minu ja meie teenija Annette keldrisse, kuulide eest warjule, kuid meie nägime siiski mõnda, ja ma ei unusta jummatunnini neid toledusi. Sakslasi oli tuus meest ühe peale, kuid inglased wõitlesid meeheitliselt ja lõid hulga waenlasi maha, enne kui ise otja said.

Üks nendest, kes püssilaega pähe saanud, langes meie kõõgi ukse ette maha. Meie Annettega tegime ukse salaja lahti ja tõmbasime ta tööli, mida sakslased lahingu ägeduses tähele ei pannud. See oli noor, ilus soldat, meelemärkuseta.

Kui paugutamise wahemaks jäi, ütlesime sellest onule. Ta kõhtus kangeste ja ütles, et äraneetud sakslased tiingi-

mata meie kõigile otja peale teevad, kui sellest inglaseft meie majas kuulda saavad, kuid oma wahwat liitlast wälja anda ei maksa fiiski, tulgu mis tuleb, ja sündigu Jumala tahtmine. Onu käskis ta woodisje afendada, tema riided ära põletada ja sõjariistad ära häwitada, et midagi leida ei oleks.

Kui pimebit jõndis, läks onu ja tõi arsti. Kui sakslased pärisid, miiks arst tulnud, wastati neile, et ma äkki haigeks jäänud, ja ma hakkasin ägama nagu lange walu käes.

Solbat paranes saadud põrutuseft tehakult warstigi, kuid kaotas päriselt mälu, nii et ifegi oma nime ja elukutset ei teadnud. Prantsufe keelt ta ei mõistnud, minu Inglise keele üle aga naeris ta. Siiski saime illa kudagi hallama ja wõifime ütsteifjeft aru saada, — ifeäranis Annette, kes meie haawatuga fagedaste ja laua juttu ajas. Haawatu mõtles lord et oma taskuraamatu põhjal selgusele jõuab, kes ta on, aga see sai ju ühes tema riitega ära põletud. Ta teadis ainult, et Inglise sõjawäes teemb, ja soowis ainult wõimalikult kiirelt jälle Inglise wäeaja juure jõuda.

Kui sakslajed meie külast ära läksid, mureftes minu onu sellele inglasele talumehe riided, andis tale pijut raha ja ta toidupoolift kaasa; mina kinkisin temale kompwekta, Annette aga õmbles ruttu pesu ja kujukindad. Ta tänas palawalt onu ja mind, Annettet aga mujutas wift jalaja, ja läks meie majast minema, lõbusalt wilet liites. Annette nuttis, mina aga palusin Jumalat sellele sõjamehele abiks olla, et ta õnnelikult oma wahwa Inglise sõjawäe juure jõuaks, nagu ta ife ütles.

III.

Leitnant R. Karterilt — kuningliku hospidali haawaarstile S. Bersjonile.

Kirjutan sulle pliiatsi jupiga märgas, külmas, praegu alles waenlaste käest ära wdetud jooksukraawis, tummuli põdratud tõrre otjas. Tahan sulle arstiteaduse asjas küsimuse ette panna, wana sõber.

Kas wõib inimene, kes pähe tugewa hooibi saanud, mälestuse jäädawalt taotada?

Mi on ihuke. Meil poltus oli üks tubli pois, nimega Meson. Meie taganemisel Pariisi poole kadus ta ära, ja alles pärastpoole saime järelejõudiate käest kuulda, et ta nende mõne saja hulla jäänud, kelle kallale waenlane wälises Prantsufe külas tunginud. Nad näinud kudas Meson piisfipäraga pähe saanud ja maha kukkunud. Paari päewa eest nüüd, kui me üht maanteed mööda liikusime (ja tead ju, et nimeft nimetada ei wõdi), nägime talupoega-prantslast aia ääres magawat. Meie mehed läksid lähemale waatama, seft et mitu lorda waenlase salakuulajaid niifugustes riides oleme leidnud, ja keegi solbatiteft tundis temas Mesoni ära. Kui ta ärkas, selgus see täielikult: tal oli kae peale lendaw madu tätoweritud; aga meie kõil oleksime ta selletagi ära tundnud.

Kui ta meid nüüd ära oleks tundnud ja seletanud, et ta prantslaste juures teifjed riided selja pannud, et sel kombel paremine meie juure jõuda, siis oleks see arusaadaw ja äft sellega lõpetud olnud. Kuid ta wandus, et kedagi meie seast ei tunne, ei wõinud oma nime nimetada ega seletada, kui laua ja kus kohal ta olnud. Käakis ainult üheft wanast preestrist, nooreft neiust ja nende teenijast, kes tema haawa parandanud, siis läinud ta oma wäeaja otjima. Imelik oli see, et ta jeda ammu juba ei leidnud, seft et meie wäesjalgad seal ümbruses just liiguwadki, tema aga kinnitas, et ta juba nädal otja otfiwat. Ma mõtlejin, et ta weel loõgiff uimane on, pealegi kus ta nagu kott magab.

Meil oli juhtumiffi, kus solbatid endid prantslase riidesse panid, et endid sel kombel lahinguteft eemal hoida, ja ülemus otjustas järgmifel niifugusel juhtumifel walfut õpetust anda, mis teistele hirmuts oleks. Mesoni asja arutati sõjawälja-lohtus, ja ta mõisteti surma. Otjus pidi järgmifel hommitul täide saadetama. Mõned ohwitserid, nende seas ka mina, palusime tema eest, teades, et julge Meson iialgi juba niifugune mees ei ole, kes hädaohu eest kõrwale põitaks, ja tähendafime tema haiglase seisukorra peale, kuid lohtunikud ei tahtnud meid kuulda wõtta ja mahalastmine määrati toidu ajaks kindlaks.

Saige turwad mõtted.

„Kui tänawu ka puufärtide hind jedawõrd kerkinud on, nagu kõil muu, siis sünnitab minu surm minu sugulastele tõeste küll suurt meelehärma!“

Selsamal õõl tungisid waenlased äkki meie kallale, ja Meson kadus lahingumõõlus ära. Polguüleml otustas et Meson sakslastega ühes nõus oli, nad meie jälgidele juhatas ja sakslastega seltsis minema pani. See arwamine tegi mu meele pahajets, ma ütlesin polguülemale, et Mesoni iflikult tunnen, tema kõrwal mitu lorda wõidelnud olen, kuid selleft tekkis ainult pahandus ülemuse ja minu wahel. Sihute on nüüd see juhtumine, sõber. Mis sa arwad? Kas wõis olla, et

Polgu abjutanti märkus: „Iiri lõpetamata: leitnant Karteri tappis Saksa pommi.“

IV.

Polguülema G. Routhi aruanne brigad ülemale.

Mul on au pifemalt teatada mahalastmise surma mõis tetud D. Mesoni asjast, kes enne otjuse täideaatmist äft ära kadus.

Õõjel tuli Meson tagasi ja teatas, et tugew waenlase wäesfalk lähineb. Seda näinud ta rabas warjul olles. Selgus, et teated õõged olid: sakslaste tormijooks oli nii maruline, et terve falk, kellega ma tohe peale Mesoni teadaandmist ühinefin, ainult meie abiga waenlase pealerdhumifele juutis wastu panna, fiiski weel raskete kaotustega; wastajel kõrwal oleks meie wägi tingimata hulla saanud.

Meson palus luba lahingust oja wõtta ja, kui luba sai, näitas erakorralist wahwust üles. Tema polgu ohwitserid on kindlas usus, et ta süüta on ja ei iialgi meelega hädaohu eest kõrwale ei jookfets. Sellepärast ja tähtjate teatete toomise nii kui ta lahingus ülesnäidatud wapruse eest palun ma jeda seletust wastu wõtta ja temale kaprali aunime anda.

(Mõkiri: „Dien nõus.“ Järgneb brigadi kindrali all-kiri.)

V.

Kapral D. Mesonilt emale.

Kallis emale! Imelik kirja pean sulle kirjutama. Ma, näeb sa, sain täbara hooibi wastu lagipead ja kaotafin mälestuse wõime. Seltfimehed wäägivad, et mul ema on,

aga mul ei tulnud sinu adressi meelde, enne kui sinu käest täna kirja sain. Kuid ka nüüd ei mäleta ma sind, ega neid teisi inimesi, kellest ja kirjutad.

Arwan siiski, et sa kõik minust teada tahad.

Ma ei tea, millal selle hoobi sain; räägitakse, et ühes Prantsuse külalteses, kus sakslased meie kallale langesid. Meid oli kuus meest ühe peale, ja meie omad said peaaegu kõik otsa. Ma ärkasin üles woodis, wana preestri majas, ja mul ei olnud midagi, millega tõendada, kes ma olen, sest et nad kõik minu asjad ära põletanud olid, ma ise aga midagi ei mäletanud.

Mind ravitises preestri detütar Elise, kuineteist aastane armas neiu, kes kentsakalt Inglise keelt pursis ja ilus teenija Annette. Nad hoolitsesid hästi mu eest: Annette õpetas mulle Prantsuse keelt sõnu, mina temale aga Inglise keelt, saime kuldagi ikka üksteisest aru, ja wahel naerisime hulga aega kakekest. Prantsuse neiu on väga ilusad ja armjad: ma olen kindel, et Annette sinule hästi meeldiks.

Mind pandi eht prantslase riidesse — sinine pluus ja puukingad, ja ligi nädal rändasin ma ümbruskonnas ringi, omasti otsides. Magasin põdjaates, heinasaadude all ja hoidsin enamat inimeste eest wõimalikult warjul, kuni minu oma seltsimehed mind korra leidsid, kui tee äärde kõwaste magama olin jäänud. Kõige naijatam oli see, et ma neid ära ei tunnud, ja polguilem oli tulwihane. Nii läks kirjaks, kuid sellest jutustan sulle korra pärastpoole. Nüüd on asi kõik jälle hea ja mind tõsteti kapraliks. Kõneldakse, et ma ilgei polguilema armuosaliseks olewat saanud, sellepärast, et ta alati minuga tõreleb, aga ütewad, et see just tema wiis olewatti oma armastuse awaldamiseks. Peaasi on see, et ma nüüd tean, kes ma olen, kuigi ikka veel midagi ei mäleta.

Kui mulle kirjutad, kirjuta ka, kes on need inimesed, kellest sa mulle kirjutasid. Muidugi piistan kõigepealt sind meelde tuletada. Anette näitas mulle omal ajal hulga naisterahwaste pilta ja päris ikka, kas keegi nendest sinu sarnane ei ole.

Beel üht asja tahan sinu käest küsida. Ma sain parajaste kirja, mis kolme nädala eest posti pandud; allkirjaks on lihtsalt „Nanny“, ja mingisugust adressi ei ole. Ma ei tea, kes see „Nanny“ on, aga kirja siju järele arwates, on ta küll wist minu pruut. Kui wõimalik, saada mulle tema päewapilt, ja oma pilt ka; eht tuleb mul nende järele meelde? Pean kirja lõpetama — aeg laisepäraawi tagasi minna. Meie mängime seal tubliste kaarta: peab ometi kuldagi aega suruuts lööma. Sakslasi ei saa me teinekord päewadekampa näha ja meelde tuletawad ainult nende pommid, millega nad meid ületilwamast ei jätta. Kirjuta mulle! Siis näen sinu kirjast, et mul tõsine armastaja ema on.

Sinu truu poeg D. Meson.

P. S. Annette palus sind tema poolt terwitada, kui korra sinule kirjutad. Ma kirjutasin temale siit, kus ma olen. Esiteks ei tahtnud nende tüla nimi meelde tulla, aga korraga üks tuletas juhumisi.

Sumalaga, armas emake!

VI.

Mississ Mesonilt pojale, kapral Mesonile

Mu kallis, armas poiss! Ma nutsin nii palju südamewalu pärast, kui kuulsin, et sa haawatud oled, ja siis rõõmu pärast — kui jälle sinu kirja sain. Saadan sulle oma pildi. Kui mind mäletad, siis tuleb sul ka meelde, kui väga sind armastan. Saadan sulle ka meie wäitse, armsa poe pildi; kas ei tuletata see sulle maja meelde, kus sa sündisid ja üles kaswastid? Ma olen uhke oma poja peale, kes wabatahtlikult oma isamaa eest wõitleb, tõsine isamaa poeg on! Sumal õnnistagu sind, mu laps, ja saattu sind korra jälle terwelt kodumaale tagasi!

„Nanny“ — see on Anna Harris, kellega sa kihlatud oled. Ma ütlesin temale, et sa tema pilti soowid, ja parem oleks, kui ta ise saadaks. Ei tee ta seda — paremgi veel, et ja teda meelde ei tuletata. Sest niisugust naist ma küll oma pojale poleks soowinud. Kui sa teda enam ei armasta, ei tahetse mina seda ammu mitte.

Täna ka minu poolt oma sõpru, kes nii head sinu wastu olid. Saadan sulle kaks paari sooje sokke, käterätiku, tubakat ja piibu, ja ka karbitäite shotoladi; ja olid ju ikka maiasmolk.

Meie preestri proua saadab sulle uued trakkid. Teda kurrastab väga, et teie polguilem sinuga tõreleb — see on patt; ta palub sind, et polguilem sinu näost wõiks näha, et sa seda heaks ei kiida, ja loodab, et Sumal inimesele andeks annab, kes isamaa eest wõitleb ja talle sakslased wist küll meele kangeste pahaks teewad.

Bilt on väga minu sarnane, ainult juuksed on mul sellest saadid, kus sa sõtta lätsid, tubliste hallimaks läinud. Selle sõle, mis mul rinnas, tinkiisid sa mulle — tuletame meelde. Dõd kui päewad palun Sumalat, et ta sinu mulle terwelt ja wigastamata tagasi saadats. Suudlen, ja õnnistan sind, mu poiss!

Sind armastaja ema Dshenny Meson.

VII.

Anna Harriselt kapral Dshet Mesonile.

Kallis Dshet! Rahjatsen, et sa haawatud said, ja loodan, et sul nüüd juba varem on. Ma mõtlesin, et sa surmud oled, muudu ei oleks seda teinud, aga sinu ema ütles, et sa mind ei mäleta, sellepärast arwan ma, sul on üks kõik, kui ma teisele lähen. Enam ma ei kirjuta. Kõite head.

Anna Harris.

VIII.

Kapral Mesonilt — emale.

(Katkendid.)

Mul ei olnud päewapilti wajaagi, et sa jälle mul meelde tuletad, emake! Wiimases tikuwõitluses torgati mul sõda läbi, ja ma sattusin hospitalisse. Seal waatasid arstid minu pea läbi, panid magama ja wõtsid konditilli wälja. Kui ma ärkasin, siis oli mul korraga kõik meeles, sina, mu kallis ema, kõigepealt! Ole julgus, emal!

Siljuti olin päris lahingus. Sakslased piirasid meie polguilema sisse, ja ma mõtlesin, et nüüd on wanamees oksas. Kuid ma tormasin mõne seltsimehega abiks, ja meil läks õnneks neid Saksa hulguiseid juba maas lamawa polguilema juurest minema libutada. Ta tõusis üles ja sõimas mind selle eest läbi, et temale jala peale astusin.

„Paganat lohmatas oled sa, nagu elewant, serfhant!“ ütles ta mulle.

„Kapral Meson, ser,“ parandasin mina, aga ta hakkas sõimama, ja mina temaga ei waidle.

Ja waat, mina olen serfhant.

Uga Nanny andis mulle atstahwku! Ma olen väga rõõmus, kuigi nüüd teda väga hästi mäletan. Wõtan Annette, niipea kui sõda lõpeb, kui ta mulle tuleb. Olen kindel, et ta sulle meeldib.

IX.

Serfhant D. Mesonilt Annette Mesonile.

Armas Annette! Neiu, kellest ma sulle kirjutasin, läheb teisele, ja ma olen selle üle väga rõõmus! Kas ei tule sa mulle?

Ma ei saa kõike ütelda, mis tahaksin, sest et miss Elise sulle kirja ette loeb ja ümber paneb, kuid ühest saab ta siiski aru. Nii siis, ma armastan sind kangeste, mu wäike Annette!

Nüüd olen ma juba serfhant. Piistan veel edasi jõuda ja töötan sinu heaks, mu kallim! Mäletad veel, kuidas me kakekesti wahel naerisime? Loodan, et ka edaspidi veel küllalt naerame, kui pulmad tehtud. Ütle „jah,“ mu Annette!

Täna minu poolt veel miss Eliset ja tema onu. Katsi siia sõita mind waatama: ma olen nüüd „*“ hospitalis, parandan haawa. Rutta, enne kui mind siit ära saadetakse. Ma armastan sind nii kangeste, minu Annette. Ütle „ja“ ja tule rutem.

Õgaweste sinu D. Meson.

X.

Elise de Lillelt — serfhant D. Mesonile.

Armas serfhant Meson! Anette ütleb „ja“. Ta ütleb meel palju, aga ei maita kõike kirjutada, sest et ta ise seda kõik teie tahab ütelda. Onu toob ta teie juure hospidaliisse, reedel. Hea, et see meile nii ligidal on.

Anette tahab oma poolt midagi selle kirja juure kirjutada nii et ma ei näeks. Sa oinult seda ostbi inglisis teeli kirjutada j' ütleb, et teie seda oietanud o ete.

Mina ja on poolt teie palju terwiseid, ja o eme rõõmiad, et meie armas Anette nii uiguse tubli, wahwa mehe saab. Elise de Vill.

P. S. My darling, Anette.*)

Kes kangel käinud, see palju näinud.

Trehwasin paari päewa eest tuttawaga, kes kangel käinud ja palju näinud. Omal ajal oli ta esimene, kes Tallinnast Hiina raudtee peale telegrafistiks iditis, seal Hiina neiu omale naiseks kolis, esimese limonadi wabriku Zaewapogade ritis aitas, Port-Arti ris Amheroviramiie läbi regi, siis Jaapanist laewapoisina Amerikasse iditis, id k maailma jaod läbi rändas, muidugi juba naiseto, ja, lõuks, Tuga-Kaukasia raudtee streigi pärast Jakutski maakonda kolmeks aastaks asumisele saadeti.

Nii siis tõeste, nagu näete, mees, kes palju näinud.

Trehwasin ja hakkasime tähtsamatest päewasündmustest — Cixerumi äravõtmisest — juttu ajama.

„Tublid poisid ilka need meie mehed,“ tähendasin mina. „25 kraadilise külma päewadekaupa tormi wõlsta, sellega ei saa naljalt keegi teine hakkama. Meil oli ka siin jõulu päiku 25 kraadi külma — ära pista ninagi wäija.“

„Tubli töö oli see igatahes, aga see külm ei tähenda midagi.“

„Kudas nii?“

„On kangelaid külmast nähtud. Näitusels meil Jakutskis, nu et kraadilisa enam ei näitagi.“

„Noh, põhjamaadel tarwitat. Ise elawhõbeda asemel kraadilisaasides piiritust, see ei külma nii tergeste.“

„Ei aita, ka see külma. Meil, näitusels, wiina, nagu teil siin enamalt, jaada polnud. Nii et lähed wõtad sorowka wõdi pooletoopi . . .“

„Kudas siis?“

„Kõik käinud, sõber. Jääpank üksi. Lähed wiinapoodi, ostad naela wõdi tats piiritust. Mähja wõtad kirwe, raiob jääks külmanud piiritusepanga küllest takti ära, wiskab kaalu peale, mäh b paberi siise, tuleb, kimp käes, koju, nagu oleksid naisele juhturt roonud.“

„Kudas siis walasid sooja wett peale?“

„No muidugi. Paned kisku k aasi põhja, walad tulist wett peale ja lood nagu puhi tunagi.“

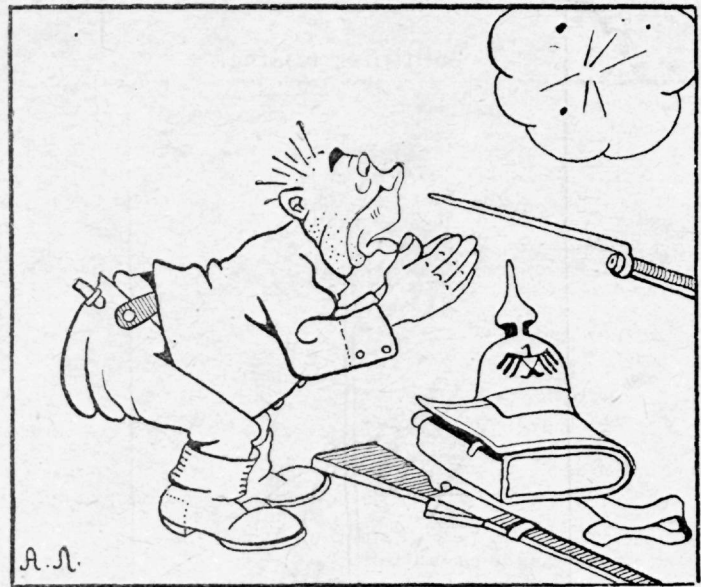
„Jmet õige? Seda ei tahaks nagu uskudagi.“

„Jah, mis seal uskuda wõdi, kui ja enesele ette kujutadagi ei oska, misugused külmad seal on. Kord wiskasin ma atnast klaasiga wett wätia: enne kui wesi maa külge jõudis puutuda, oli ta juba jääpangats muutunud. Teine kord jälle, õhtul, olin juba wõudis, tahtsin enne magama jäämist küünalt ära kustutada, puhun ja puhun — küünal ei kustu . . . Waatan, tuluke oli jääks külmanud . . .“

Ja jah, kes kangel käinud, see palju näinud. — or.

*) Mu kallim, Anette.

„Ai, ai, ma enam ei tee . . .“

Elfamil.

Kooliõpetajad: „Mis on õnn?“

Õpilane: „Mh . . . ei tea.“

Kooliõp.: „Kudas? Ei tea? Noh, kui sa, näitusels, talwel õhulise jääga jõe peal jookstes korraka jääduku kuld, juure waewa peale aga siiski eluga pääsed, mis see on?“

Õpilane: „Mh . . . see on õnnetus.“

Kooliõp.: „Noh, aga kui sa teist korda weel kuld ja ikkagi eluga pääsed?“

Õpilane: „Mh . . . see on juhtumine.“

Kooliõp.: „Mga kui sa kolmat, neljat, wiiet ja nõnda edasi tordasi kuld ja ikkagi elusse jääd, mis see siis on?“

Õpilane: „Mh . . . see on juba harjumine.“

— Wambola —

Koolis. Kooliõp.: „Kas wõib mulle keegi seletada, mis pärast meil peas juhtub on?“

Wäite kooliõp.: „Sellets, et kübarandelad finni peijalhid.“

Küttide naljad. „Noh, arwatawaste on kõik korras: tuletikud ja paberossid wõdtsin, jahipudel on täis, jahitottis sakusta, ühes rauas haawlid — jänese jaoks, teises kuul, kui põder wastu juhtub, rewolwer ja jahinuga, kui karuga peaks trehwama, ja rahakott, kui ülesõstja jänestega wastu tuleb.“

*

„Kurat wõtaks, ma wist trehwasin parti.“

„Mis seal siis imestado on?“

„Tähendab, piis ei wõta dieti: dieti lastwast piisist e ole ma weel ialgi trehwanud!“

*

Enne ja nüüd. Enne. „Juba jälle jooksed sa, õnnetu joodid, kodunt trahterisse? Jälle tahad seal oma raha maha laskuda ja wintis peaga koju tulla? Ei ole sul häbi ega südametunnistust? Mis pärast sa mind kofisid, kui sul wiin kallim on kui naine? Elajas!“

Nüüd. „Oh Jumal, enamalt vähemalt ei tüitunud õhtuti. Lätisid trahterisse, wahtisid seal pooleõõni, ja ma wõisin teha mis tahtsin. Nüüd aga, iga õhtu juba warakult kodu pihapawewiti weel terwe päewa läbi, istud siin nagu kulumui ja ei anna mulle sugugi mahti. Aga tüitunud oled sa mind wiimase wõimaluseni.“

Str.

Politikline tasakaal.

„Kuulep sina, herr Lürk, kui sina mitte see Erserum tagasi wottama, siis mina enam ei woima see tasakaal pidama!”

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmine 1916.a. peale wältab edasi.

Tellimise hind kättesaatmisega aastas 5 r. 50 l.,
6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toime-
tuselt ise ära wiles: aastas 4 r. 50 l., 6 kuu eest
2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmub iga laupäew.

Toimetuse ja taliku:

Tallinnas, Harju ja Riiuliku uulitsa nurgal nr. 46/15,
„Seaduse“ raamatukaupluses.

Seltimised laadal. „Mõtke ometi, mul warastati hobune ära!”

„Kudas see ometi juhtus? Ma paari tunni eest läin ühe üle. Tule, lähme Raba-Siimu juurde, waata, kas on sinu?”

Troost. Iga kurwastab, et tal poeg ära surnud. Sõber trööstib teda:

„Noh, mis sa nii nutad ja nii palju kurwastad — wõib olla, et polenudki sinu oma.”

Sunetu. „Mispärast teil nii kurb nägu on?”

„Täna küsib mind saatus taga — teate, hoop hoobi järele. Waata, näituseks, leidsin praegu uulitsalt rahakoti, teen lahti — selgub, tühi.”

Kiire arstiabi. Noor haawa-arkt Rejai saab õhtul oma kolme ametiwenna käest järgmise sifuga sedeli:

„Ole hea, tule kohe seltsimajasse. Meie ootame sind neljandaks kaardimängu juure.”

„Kallis Laura,” pöörab ta oma noore teisepoole poole, „mind kutsutakse ruttu wälja. Wäga tõsine õikus, kolm arsti on juba paigal ja ootavad mind.” W. N.

Igatepidi kangelane. „On aga Willem helde oma aurahadega... Bulgaria Wärdule andis esimese ja teise järgu raudristi aumärgid.”

„Kas auraha korraga? Mispärast?”

„Uhe selle eest, et Wärdi Serbia wendi hakkas tapma, teise selle eest, et ta Wenemaa wastu äraandjaks sai.”

Liikumata warandus. „Kas teil mõnda liikumata warandust on?”

„Wahel ilka on ka.”

„Kudas nii: wahel? Mis siis nimelt?”

„Reel. Kui juua täis olen, ei liigu põrmugi.”

Wabandaw põhjus. Herr (toatüdrukule): „Mis teie, tüüsi, tühja oma keelt kulutate? Kudas julgesite rätsepale, kes oma arwega tuli, ütelda, et ta teie juba kolmel kuul enam palja pole saanud?”

Toatüdruk (alandlikult): „Aga ma, herra, tahtsin ju teda trööstida.”

Tsilinder karistuse abinõuks. Meil armastawad uhked herrad tsilindris läia. Hoopis teisifugune on aga lugu Hommitumaal. Seal seisab meie nii wäga tähtis tsilinder juure põlgtuse all. Ta awaldab hommitumaalaste peale sedawõrd naeruwäärt mõju, et isegi mitmetes koolides wana tsilinder leidub, mis sõnatuulmata wõi laiskadele poistele karistuseks ja edaspidistest üleastumistest ärahirmutamiseks pähe pistetaks.

Petrogradis „ühiselu“ raamatukaupluses,

Офицерская № 5, on kõik „Seaduse“ kirjastusel ilmunud raamatud saadawal.

Sünnis kingituselt

Wankuwal troonil

ilus, põnew roman Italia wabastamise sõjast.

Hind 1 rbl.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu: „Seadus“ Tallinnas.

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tähele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.